

12.9.2025

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kunnalle aiheutuvien välittömien kustannusten määrittämisestä.

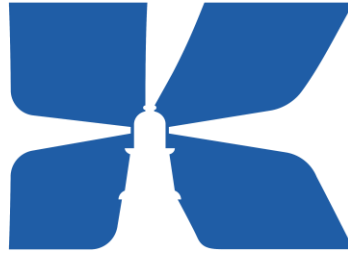
Asetus perustuu sote-voimaanpanolain (616/2021) 43 §:ään. Voimaanpanolain mukaan kunnalla on oikeus saada hakemuksen perusteella valtiolta korvaus laissa kunnan omaisuuteen kohdistuvien järjestelyjen perusteella kunnalle aiheutuvista välittömistä kustannuksista.

Voimaanpanolain mukainen kunnan oikeus saada korvausta perustuu puolestaan perustuslakivaliokunnan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä esittämiin huomioihin. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on esitystä käsitelleessään edellyttänyt, että kunnan omaisuuteen liittyviin omaisuusjärjestelyihin kytketään kunnan itsehallinnon turvaava kompensaatiosääntely (PeVL 17/2021 ja PeVL 26/2017 vp).

Kirkkonummen kunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta nimenomaisesti edellytti, että korvauksen maksamisesta on veronkorotustarpeen täyttymisestä riippumatta säädettävä, jos muu erityinen syy osoittaa omaisuusjärjestelyn ilmeisesti vaarantavan kunnan mahdollisuuden päättää omasta taloudestaan.

Kirkkonummen kunta pitää tärkeimpänä huomiona Voimaanpanolain 43.2 §:n kohtaa, joka rajaa korvauksen saamisen vain niille kunnille, joiden mahdollisuus päättää omasta taloudestaan ilmeisesti vaarantuu. Tämä tarkoittaa sitä, että kompensatiomalli muodostuu tosiasiallisesti merkityksettömäksi ja kohdentuisi vain talouden arviointimenettelyyn joutuville kunnille.

Korvauksen perusteena olevat kulut

Hallinnollisen taakan minimoimiseksi välittöminä kustannuksina tulee hyväksyä ainakin vuokrasopimuksen voimassaoloajalta laskennalliset käyttökustannukset (todellisten toteutuneiden sijaan), jotka määritettäisiin vastaavalla tavalla kuin valtioneuvoston asetuksessa kunnan ja hyvinvointialueen välisen siirtymäkauden vuokrasopimuksen vuokran määräytymisestä vuosina 2023–2026. Toimitiloihin liittyvien käyttökustannusten selvittäminen takautuvasti olisi suuri hallinnollinen taakka.

Kustannuksina tulee hyväksyä kaikki ne kustannukset, joita vuokratuotolla on tarkoitettu katettavaksi, toisin kuin nyt esitetään. Kustannuksiksi tulee hyväksyä siten myös pääomaan liittyvät kustannukset eli kiinteistöön sidotun oman ja vieraan pääoman kustannukset, kiinteistön kulumista kuvaavat poistot, maanvuokran osuus ja kiinteistöön liittynyt tekninen riski. Nämä tulee määrittää vastaavalla tavalla kuin edellä mainitussa ns. vuokra-asetuksessa on määritetty pääomavuokra. Pääomakustannusten laskennallinen määrittäminen on hallinnollisen taakan minimoimiseksi perusteltua.

Korvauksen perusteeksi määritettävien kulujen ja tuottojen on vastattava sisällöllisesti toisiaan. Siirtymäkauden vuokrien määrittämistä koskevan asetuksella on kertaalleen hyväksytty laskennalliset kustannukset, jotka vuokratuotolla on tarkoitettu katettavan. Kunta ei pidä hyväksyttävänä, että aikaisemmin hyväksytyjä kustannuksia muutetaan jälkikäteen nyt lausunnolla olevalla asetuksella niiltä osin, jotka koskevat tyhjilleen jääviä toimitiloja. Valtavan hallinnollisen taakan näkökulmasta ei ole mitenkään perusteltua, että aikaisemmin hyväksytyt laskennalliset kustannukset tulisi nyt selvittää siirtymäkauden ajalta takautuvasti. Yhtiöittämisvelvoitteesta aiheutuvat kulut tulee hyväksyä välittömiksi korvattaviksi kustannuksiksi toisin kuin perustelumuistiossa esitetään. Perustelumuistion mukaan esimerkiksi hallintokulut, jotka liittyvät yhtiöittämiseen ja markkinaehtoisen hinnan selvittämiseen, eivät johdu välittömästi voimaantulon 4 luvun sääntelystä vaan EU:n valtiontukisääntelystä ja kuntalain 15 luvun säännöksistä. Mikäli toiminta olisi jäänyt kuntien omaksi toiminnaksi, niin yhtiöittämisjärjestelyjä ei olisi tarvinnut tehdä. Siten kustannusten voidaan katsoa myös olevan uudistuksesta ja omaisuusjärjestelyistä johtuvia välittömiä kustannuksia.

Kunta esittää, että kustannukset korvataan ja kompensatiokynnyksen täyttymistä arvioidaan viiden vuoden ajalta vuokrasopimuksen päättymisestä lukien. Asetusluonnoksen mukaan korvauksen perustana olevat välittömät kustannukset ovat kustannuksia, jotka ovat toteutuneet suoriteperusteen mukaisesti aikavälillä 1.1.2023—31.12.2027, jos hyvinvointialue ei ole käyttänyt voimaanpanolain 22 §:n 2 momentin mukaista oikeuttaan toimitilan vuokrasopimuksen pidentämiseen. Nyt esitetty määräaika purkukustannusten huomioimiseksi on liian lyhyt, sillä kunnat pyrkivät ensisijaisesti etsimään vuokrasopimusten päättymisen jälkeen toimitiloille muita vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Jos kunta on voimaanpanolain 42 §:n mahdollistamalla tavalla kirjannut irtaimen omaisuuden kuluksi peruspääomaa vastaan kirjaamisen sijaan, tulee myös tämä omaisuuden arvo lukea korvattaviin välittömiin kustannuksiin.